

ที่มา: สร้างโดย AI ผ่าน GoBanana Pro จาก Adobe Firefly

นโยบายสหรัฐฯ กับผลกระทบด้านสุขภาพในไทย

นโยบาย America First เป็นการเปลี่ยนตรรกะของระเบียบโลก ซึ่งส่งแรงสะท้อนมาถึงระบบสุขภาพของประเทศต่าง ๆ การรับมือกับนโยบายดังกล่าวไม่อาจจำกัดอยู่ที่การเจรจาการค้า แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมาบูรณาการนโยบายเศรษฐกิจ การค้า สังคม และสุขภาพเข้าด้วยกัน

บทนำ

ในปี 2025 โลกต้องเผชิญแรงสั่นสะเทือนครั้งใหญ่จากนโยบายภาษีตอบโต้ (Reciprocal Tariffs) ของสหรัฐอเมริกา ภายใต้การนำของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ซึ่งประกาศใช้นโยบายดังกล่าวในวันที่ 2 เมษายน 2025 พร้อมถ้อยแถลงเชิงสัญลักษณ์ว่าเป็น “วันอิสรภาพทางเศรษฐกิจ” ของสหรัฐฯ นโยบายนี้มีเป้าหมายชัดเจนในการจัดเก็บภาษีนำเข้าสินค้าจากประเทศคู่ค้าที่สหรัฐฯ เห็นว่าได้เปรียบทางการค้า เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าที่สะสมมาอย่างยาวนาน โดยอัตราภาษีที่เรียกเก็บแตกต่างกันไปตามระดับการเกินดุลการค้าของแต่ละประเทศ ประเทศที่ถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราสูงล้วนเป็นประเทศที่สหรัฐฯ ขาดดุลการค้าอย่างมาก เช่น เวียดนามถูกเรียกเก็บภาษีร้อยละ 46 กัมพูชาร้อยละ 49 และประเทศไทยร้อยละ 36¹

นโยบายภาษีตอบโต้ดังกล่าวไม่ได้หยุดอยู่เพียงมาตรการเชิงลงโทษทางการค้า หากแต่ถูกใช้เป็น “เครื่องมือต่อรอง” เพื่อบีบให้ประเทศคู่ค้าเข้ามาเจรจาทำข้อตกลงทางการค้าใหม่กับสหรัฐฯ ในลักษณะทวิภาคี โดยมีเงื่อนไขที่เอื้อประโยชน์ต่อสหรัฐฯ มากขึ้น แม้หลายประเทศรวมทั้งไทยจะได้รับการลดอัตราภาษีตอบโต้ลงภายหลังการเจรจา (ยุติการสู้รบกับกัมพูชาตามความประสงค์ของผู้นำสหรัฐฯ) โดยต้องแลกกับการยอมรับเงื่อนไขด้านการเปิดตลาด การปรับปรุงมาตรฐาน ไปจนถึงการแก้ไขกฎระเบียบ ซึ่งไม่ได้ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น หากยังลุกลามไปถึงมิติทางสังคมและสุขภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้²

บทความนี้มีเป้าหมายเพื่ออธิบายที่มาและตรรกะของนโยบายสหรัฐฯ ในยุค America First พร้อมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทย โดยเน้นมิติด้านสุขภาพเป็นหลัก รวมถึงทบทวนแนวนโยบายที่ไทยมีอยู่ในปัจจุบัน และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อรับมือกับแรงกระแทกจากการเปลี่ยนแปลงเชิงภูมิรัฐศาสตร์ดังกล่าว

นโยบาย “อเมริกาต้องมาก่อน” (America First) กับประเทศไทย

ในบริบทประวัติศาสตร์สมัยใหม่ แนวคิด “America First” ปรากฏขึ้นอย่างเป็นทางการในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยถูกใช้เป็นคำขวัญทางการเมืองในช่วงก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 สะท้อนแนวคิดของลัทธิโดดเดี่ยว (isolationism) และความต้องการให้สหรัฐฯ มุ่งเน้นผลประโยชน์ภายในประเทศเป็นหลัก ประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน เคยใช้ถ้อยคำดังกล่าวในการหาเสียงปี 1916 เพื่อสื่อสารกับสาธารณชนถึงจุดยืนในการหลีกเลี่ยงการเข้าไปพัวพันกับสงครามในยุโรป อย่างไรก็ตาม “America First” ในยุคนี้เป็นเพียง สโลแกนทางการเมืองมากกว่าการเป็นนโยบายต่างประเทศที่ชัดเจน และไม่ได้หมายถึงการปฏิเสธบทบาทของสหรัฐฯ ในเวทีโลก³

นโยบาย America First ได้กลับมาอีกครั้งอย่างชัดเจนในปี 2025 ผ่านการหาเสียงของโดนัลด์ ทรัมป์ โดยมีสาระสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การย้ายอธิปไตยของชาติ การปกป้องเศรษฐกิจภายใน ความไม่ไว้วางใจต่อข้อตกลงและสถาบันพหุภาคี และการจัดลำดับผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เป็นลำดับแรกในด้านการค้า ความมั่นคงและการทูต แนวคิดดังกล่าวนำไปสู่การทบทวนและรีอิคองส์โครงสร้างความร่วมมือเดิมเกือบทั้งหมด และเป็นรากฐานของนโยบายภาษีตอบโต้ในปี 2025 รัฐบาลไทยได้เข้าสู่การเจรจากับสหรัฐฯ และได้ข้อสรุปเบื้องต้นในรูปแบบ joint statement⁴ ว่าประเทศไทยจะได้รับการลดอัตราภาษีตอบโต้จากร้อยละ 36 เหลือร้อยละ 19 แต่ต้องแลกกับการยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าจากสหรัฐฯ ประมาณร้อยละ 99 รวมถึงการลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี และการยกระดับมาตรฐานด้านแรงงาน สิ่งแวดล้อม ทรัพย์สินทางปัญญา การแข่งขัน และการเปิดเสรีภาคบริการในบางสาขา

ข้อตกลงกำหนดหลักการด้านดิจิทัลและบริการ รวมไปถึงความร่วมมือด้านรัฐวิสาหกิจ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และห่วงโซ่อุปทาน พร้อมดีลซื้อขายเชิงพาณิชย์จากสหรัฐฯ

สรุปสาระสำคัญของข้อตกลงการค้าแบบตอบโต้ ระหว่างสหรัฐฯ-ไทย (ตุลาคม 2025)

ข้อตกลงกำหนดให้ไทยยกเลิกภาษีศุลกากรประมาณร้อยละ 99 ครอบคลุมสินค้าอุตสาหกรรม อาหาร และสินค้าเกษตรจากสหรัฐฯ ควบคู่กับการลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี โดยไทยยอมรับมาตรฐานรถยนต์และการปล่อยมลพิษของสหรัฐฯ ยอมรับใบรับรองและการอนุญาตล่วงหน้าจากสำนักงานอาหารและยาสหรัฐฯ (U.S. Food and Drug Administration: FDA) สำหรับยาและเครื่องมือแพทย์ อนุญาตนำเข้าเอทานอล แก๊สกฎหมายศุลกากรยกเลิกระบบรางวัลนำจับ และนำหลัก Good Regulatory Practices มาใช้

ด้านอาหารและเกษตร ไทยเร่งการเข้าตลาดของเนื้อสัตว์และสัตว์ปีกที่ได้รับการรับรองจาก Food Safety and Inspection Service (FSIS) กำจัดอุปสรรคทางการค้าโดยยึดหลักวิทยาศาสตร์และการประเมินความเสี่ยง และยอมรับใบรับรองที่ตกลงกันแล้วจากหน่วยงานสหรัฐฯ พร้อมกันนี้ไทยจะยกระดับสิทธิแรงงาน การบังคับใช้กฎหมายแรงงาน ปกป้องสิ่งแวดล้อม ต่อต้านการค้าไม้และสัตว์ป่าผิดกฎหมาย ปฏิบัติตามพันธกรณีประมงขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) และเสริมการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (แก้คังคัง สิทธิบัตร ปราบสินค้าละเมิด และคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI)

ข้อตกลงยังกำหนดหลักการด้านดิจิทัลและบริการ เช่น ไม่เก็บภาษีดิจิทัลที่เลือกปฏิบัติ รับรองการโอนข้อมูลข้ามพรมแดน สนับสนุนการงดเก็บภาษีข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ผ่อนคลายข้อจำกัดการถือหุ้นต่างชาติในโทรคมนาคม และยกเลิกข้อกำหนดประมวลผลข้อมูลการชำระเงินในประเทศ รวมถึงความร่วมมือด้านรัฐวิสาหกิจ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และห่วงโซ่อุปทาน พร้อมดีลซื้อขายเชิงพาณิชย์จากสหรัฐฯ ได้แก่ สินค้าเกษตร 2.6 พันล้านดอลลาร์ต่อปี พลังงาน 5.4 พันล้านดอลลาร์ต่อปี และเครื่องบิน 80 ลำ มูลค่า 18.8 พันล้านดอลลาร์

ทั้งนี้ นโยบายที่เกิดขึ้นจริงอาจมีการปรับเปลี่ยนได้อีกจนกว่าการเจรจาจะได้ออกแถลงอย่างสมบูรณ์ โดยข้อมูลในเวลาต่อมาพบการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เช่น การปรับเพิ่มรายการที่ทางสหรัฐฯ ยกเว้นการเก็บภาษีตอบโต้ กับสินค้าเกษตรบางชนิดแบบเป็นการทั่วไป (ใช้กับทุกประเทศ) เช่น กาแฟ ชา กล้วย ส้ม มะเขือเทศ โกโก้ เครื่องเทศ⁵ และการพิจารณารายการที่ยกเว้นเฉพาะของแต่ละประเทศภายใต้ Annex III ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาร่วมกัน⁶

ต่อมา สหรัฐฯ ได้ประกาศเอกสารยุทธศาสตร์สุขภาพโลกตามนโยบายอเมริกันมาก่อน (America First Global Health Strategy) ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนทิศทางของสหรัฐฯ ในระบบสุขภาพโลก จากการเป็น “ผู้สนับสนุนสาธารณสุขประโยชน์โลก” ไปสู่การใช้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพเป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ ผ่าน 3 เสาหลัก ได้แก่ การปกป้องความมั่นคงของสหรัฐฯ ผ่านระบบเฝ้าระวังโรค การยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมการแพทย์สหรัฐฯ และการเชื่อมโยงความช่วยเหลือต่างประเทศเข้ากับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ โดยตรง⁷

ผลกระทบด้านสุขภาพต่อประเทศไทย

แม้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัด เนื่องจากข้อตกลงหลายประเด็นยังไม่สิ้นสุด และนโยบาย America First ยังคงมีความไม่แน่นอนสูง แต่จากการทบทวนเอกสารล่าสุด สามารถประเมินได้ว่าผลกระทบด้านสุขภาพของไทยอาจเกิดขึ้นอย่างน้อยใน 4 มิติหลัก ดังนี้

- 1 มาตรฐานสินค้าอาหารและสุขภาพ** ข้อตกลงทางการค้าบางส่วนเร่งการเข้าตลาดของเนื้อสัตว์และสัตว์ปีกจากสหรัฐฯ ที่ได้รับการรับรองจาก Food Safety and Inspection Services (FSIS) ซึ่งในเชิงการค้าอาจช่วยลดต้นทุนและเพิ่มทางเลือกให้ผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่ากังวลอย่างยิ่งคือความพยายามผลักดันการนำเข้าเนื้อหมูที่ใส่สารเร่งเนื้อแดง ซึ่งประเทศไทยห้ามใช้และห้ามนำเข้าอย่างเด็ดขาดมาโดยตลอด เนื่องจากมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชี้ถึงผลกระทบต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด รวมถึงความเสี่ยงต่อโรคร้ายแรงในระยะยาว โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อ (NCDs) การยอมผ่อนคลายนโยบายดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงประเด็นทางเทคนิคของการค้า แต่เป็นการตั้งคำถามต่อหลักการป้องกันไว้ก่อน (precautionary principle) และระบบคุ้มครองผู้บริโภคของไทยเอง หากเปิดช่องให้มาตรฐานด้านสุขภาพถูกต่อรองเพื่อแลกกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น ย่อมสร้างต้นทุนทางสาธารณสุขในระยะยาว ซึ่งท้ายที่สุดจะย้อนกลับมาเป็นภาระของรัฐและระบบหลักประกันสุขภาพของประเทศ⁸
- 2 สิทธิบัตรและการผูกขาดทางยา** การยกระดับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามแนวทางของสหรัฐฯ โดยเฉพาะในกรอบที่เข้มข้นกว่ามาตรฐานขององค์การการค้าโลก มีความเสี่ยงจะซ้ำเติมปัญหา *evergreening* หรือการต่ออายุการผูกขาดผ่านสิทธิบัตรรอง เช่น การปรับสูตรยา เปลี่ยนวิธีใช้ หรือเปลี่ยนรูปแบบการให้ยาเพียงเล็กน้อย โดยไม่ก่อให้เกิดคุณค่าทางการรักษาที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผลลัพธ์คือยาราคาแพงจะคงอยู่ในตลาดนานขึ้น ขัดขวางการเข้าสู่ตลาดของยาสามัญ และลดอำนาจต่อรองด้านราคาของรัฐ ส่งผลให้ต้นทุนของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเพิ่มสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น ในเชิงนโยบาย นี้ไม่เพียงเป็นปัญหาด้านงบประมาณ แต่ยังบั่นทอนความสามารถในการเข้าถึงยาที่จำเป็นของประชาชน โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ต้องใช้ยาต่อเนื่องระยะยาว
- 3 การตัดความช่วยเหลือต่างประเทศ** การระงับหรือชะลอเงินช่วยเหลือแก่ NGO ด้านผู้ลี้ภัยและสิทธิมนุษยชนของสหรัฐฯ ส่งผลกระทบต่อบริการสุขภาพตามแนวชายแดนของไทย โดยเฉพาะพื้นที่ที่ดูแลผู้ลี้ภัยจากเมียนมา ซึ่งพึ่งพาเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศในการให้บริการขั้นพื้นฐาน เช่น การรักษาโรคเมื่อคลินิกชุมชนเหล่านี้ต้องหยุดหรือจำกัดบริการ ภาระการรักษาจะถูกผลักเข้าสู่โรงพยาบาลของไทยโดยปริยาย ทั้งที่ไม่ได้มีการจัดสรรงบประมาณรองรับอย่างเพียงพอ สถานการณ์เช่นนี้ไม่เพียงสร้างแรงกดดันต่อบุคลากรและงบประมาณสาธารณสุข แต่ยังเพิ่มความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางสุขภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนที่มีความเปราะบางสูง⁹

4

ผลกระทบในเชิงมหภาค นโยบาย America First มีแนวโน้มกดทับการเติบโตของเศรษฐกิจโลก ผ่านการค้าและการลงทุนที่ชะลอตัว ซึ่งย่อมสะท้อนกลับมาสู่ฐานรายได้ภาครัฐและความสามารถในการลงทุน ด้านสุขภาพและสวัสดิการของประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ต้องยอมรับว่าข้อตกลงบางส่วนอาจก่อให้เกิดแรงกระตุ้นเชิงบวกผ่านการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น เมื่อสินค้านำเข้าจากสหรัฐฯ จำนวนมาก ได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้า ผู้ผลิตไทยที่เคยได้รับการคุ้มครองย่อมเผชิญแรงกดดันให้ปรับตัว เพิ่มประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพสินค้า ผลบวกดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อรัฐเข้ามามีบทบาทเชิงรุกในฐานะ “หุ้นส่วนการพัฒนา” ไม่ใช่เพียงผู้เปิดตลาด โดยต้องสนับสนุนในมิติที่ภาคธุรกิจไม่สามารถปรับตัวได้เอง เช่น การลงทุนด้านการพัฒนาทักษะแรงงาน การวิจัยและพัฒนา และการยกระดับมาตรฐานการผลิต ควบคู่ไปกับการบริหารต้นทุนทางสังคมและสุขภาพอย่างรอบคอบ มิฉะนั้น ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น อาจถูกแลกมาด้วยความเปราะบางของระบบสุขภาพและความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงขึ้นในระยะยาว

ตารางที่ 1: สรุปประเด็นความเสี่ยงด้านสุขภาพจากนโยบาย America First และข้อเสนอเชิงนโยบาย

ประเด็น	ปัญหา/ความเสี่ยง	ข้อเสนอแนะระยะสั้น	ข้อเสนอแนะระยะยาว
มาตรฐานสินค้าอาหาร และสุขภาพ	เปิดตลาดเนื้อสัตว์นำเข้า เนื้อหมูที่มีสารเร่งเนื้อแดง	ไม่ควรใช้เป็นสินค้าในข้อตกลงเจรจา หรือหากจำเป็นควรเจรจาจำกัดการนำเข้าให้ได้มากที่สุด เช่น การใช้โควตาเฉพาะที่ขาดแคลน	การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างเป็นระบบ ทั้งการกระจายตลาด ยกกระดับห่วงโซ่มูลค่า พัฒนาทักษะและนวัตกรรม ควบคู่กับการออกแบบนโยบายคุ้มครองสุขภาพ เพื่อเสริมอำนาจต่อรองและความยั่งยืนของประเทศในเวทีการค้าโลก
สิทธิบัตรและการผูกขาดทางยา	ความเข้มข้นของมาตรฐานทรัพย์สินทางปัญญาที่อาจจะนำไปสู่ปัญหา evergreening patents	เพิ่มกลไกการคัดกรอง ตรวจสอบและคัดค้านสิทธิบัตร ตลอดจนส่งเสริมยาสามัญที่จำเป็น	
การตัดความช่วยเหลือจากต่างประเทศ	ระงับความช่วยเหลือ NGO ที่ดูแลผู้ลี้ภัยตามชายแดน	ระดมทุนจากแหล่งทุนอื่น ร่วมกันกับการยกระดับกลไกการดูแล	
ผลกระทบเชิงมหภาค	กดทับการค้าการลงทุนโลก แต่ช่วยกระตุ้นการแข่งขันเพื่อพัฒนา	ใช้การเจรจาเชิงเลือกสรรให้เหมาะกับการพัฒนา และเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ	

ที่มา: www.freepik.com

แนวทางรับมือของไทยและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบัน ยังไม่พบว่าไทยมีนโยบายสาธารณะที่ออกแบบมาเพื่อตอบโต้นโยบาย America First โดยตรง อย่างไรก็ตาม ไทยมีการวางแผนพัฒนาระบบสุขภาพในระยะยาวที่สามารถนำมาใช้เป็นฐานรองรับผลกระทบได้บางส่วน เช่น ผลพวงจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ประเทศไทยมีแผนในการยกระดับการผลิตวัคซีน ยา และเวชภัณฑ์ในประเทศ และลดการพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานจากต่างประเทศ¹⁰

อย่างไรก็ตาม สำหรับนโยบายที่ไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและเร่งด่วน จะพบว่าภาครัฐได้มีการวางแผนทางเพื่อการรับมือเป็นรายประเด็น เช่น กรณีการตัดเงินช่วยเหลือ ภาครัฐได้จัดทำ “แผนเปลี่ยนผ่าน” เพื่อประคับประคองบริการสุขภาพชายแดนในช่วงที่เงินทุนต่างประเทศไม่แน่นอน โดยให้โรงพยาบาลรัฐรับบทบาทมากขึ้นในการดูแลผู้ป่วยอาการหนัก การส่งต่อ และการประสานงานกับ NGO เพื่อจัดลำดับความสำคัญของบริการที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม แผนดังกล่าวยังเป็นมาตรการชั่วคราว และยังไม่ตอบโจทย์ความยั่งยืนในระยะยาว ประเทศไทยจึงควรพิจารณาแนวทางเชิงนโยบาย ดังนี้

ระยะสั้น

รัฐบาลไทยจำเป็นต้องใช้การเจรจาทางการค้าอย่างรอบคอบและเลือกสรร (selective engagement) เพื่อหาจุดสมดุลที่เหมาะสมระหว่างการยอมรับข้อเสนอมือที่อาจช่วยกระตุ้นการแข่งขัน การปรับตัว และการพัฒนาเศรษฐกิจกับการจำกัดความเสี่ยงและต้นทุนด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนและระบบสาธารณสุข

กรณีการนำเข้าเนื้อหมูที่ใช้สารเร่งเนื้อแดง แนวทางที่เหมาะสมที่สุดคือ ไม่ควรนำสินค้าประเภทนี้มาเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงทางการค้า เนื่องจากมีความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม หากมีความจำเป็นต้องใช้เป็นประเด็นในการเจรจา ไทยควรกำหนดเงื่อนไขอย่างเข้มงวด โดยจำกัดการนำเข้าเฉพาะเนื้อหมูที่ไม่ใช้สารเร่งเนื้อแดง และกำหนดปริมาณนำเข้าให้สอดคล้องกับภาวะขาดแคลนภายในประเทศเท่านั้น

กรณีสิทธิบัตรและการค้า ในระยะสั้น ไทยควรยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบสิทธิบัตรให้มีความเข้มงวดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อคัดกรองสิทธิบัตรที่มีคุณภาพต่ำหรือเข้าข่ายการต่ออายุสิทธิบัตรโดยไม่จำเป็น (evergreening patents) ออกจากระบบ ควบคู่กับการเสริมความเข้มแข็งของกลไกการคัดค้านสิทธิบัตรโดยภาครัฐและภาคประชาสังคม พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้ยาสามัญที่มีความจำเป็นเพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของระบบสาธารณสุข และจำกัดอำนาจการผูกขาดของผู้ถือสิทธิบัตรในช่วงเปลี่ยนผ่านของกติกาการค้าใหม่

กรณีการตัดความช่วยเหลือต่างประเทศ ไทยต้องปรับโครงสร้างการดูแลสุขภาพผู้ลี้ภัยอย่างเร่งด่วน โดยระดมทุนทดแทนจากผู้บริจาครายอื่น ควบคู่กับการบูรณาการบริการเข้าสู่ระบบสาธารณสุขระดับจังหวัด เสริมความมั่นคงด้านบุคลากร และพัฒนากลไกการเงินที่เหมาะสม พร้อมทั้งยกระดับการเฝ้าระวังโรคตามแนวชายแดน ภายใต้กรอบ “ความมั่นคงด้านสุขภาพของประเทศ” มากกว่าเพียงภารกิจด้านมนุษยธรรม

การรับมือผลกระทบในเชิงมหภาค ในภาพรวม ควรใช้การเจรจาเชิงเลือกสรร แยกสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูงต่อเศรษฐกิจและสุขภาพออกจากโต๊ะต่อรอง พร้อมกับใช้มาตรการเยียวยาผู้ประกอบการและผู้ส่งออกที่ได้รับผลกระทบเฉพาะกลุ่ม เพื่อบรรเทาความผันผวนและแรงกระแทกต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม

ระยะยาว

การรับมือกับข้อตกลงการค้าใหม่ต้องปรับเปลี่ยนจากการเจรจาเชิงรับสู่การวางแผนเชิงโครงสร้างที่จับต้องได้ โดยมีมาตรการสำคัญดังนี้

การยกระดับห่วงโซ่มูลค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เร่งส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) โดยใช้ Soft Power และทุนทางวัฒนธรรม มาเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ แทนการแข่งขันด้านราคา เพื่อสร้างเอกลักษณ์ที่ยากต่อการทดแทนในตลาดโลก

เทคโนโลยีและนวัตกรรม สนับสนุนสิทธิประโยชน์ทางภาษีและเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการวิจัยและพัฒนา เพื่อเปลี่ยนไทยจากผู้ประกอบชิ้นส่วนเป็น «เจ้าของเทคโนโลยี» หรือผู้ผลิตนวัตกรรมขั้นสูงที่สอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมและสากล

การกระจายความเสี่ยงและตลาดส่งออก ลดการพึ่งพาสหรัฐฯ ผ่านการรุกตลาดกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ (เช่น BRICS+ หรือตะวันออกกลาง) และใช้ประโยชน์จากสิทธิประโยชน์ในกรอบ FTA ที่มีอยู่ให้เต็มประสิทธิภาพ

การพัฒนาทุนมนุษย์ ปฏิรูปทักษะแรงงาน (reskill/upskill) ให้พร้อมรองรับเศรษฐกิจดิจิทัลและระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและอำนาจต่อรองในเวทีการค้า

นโยบายคุ้มครองสุขภาพที่ยืดหยุ่น ออกแบบกลไกการคลังด้านสุขภาพและระบบประกันสังคมที่เข้มแข็ง เพื่อเป็น “ตาข่ายรองรับ” จากแรงกดดันของการเปิดเสรีทางการค้า โดยเฉพาะการเข้าถึงยาและบริการสาธารณสุขพื้นฐานที่ไม่ถูกจำกัดด้วยข้อกำหนดด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวดเกินไป การขับเคลื่อนประสานกันในทุกมิตินี้ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้เศรษฐกิจไทยเติบโตได้อย่างสมดุลและยั่งยืนภายใต้ระเบียบโลกใหม่

สารตกะกึ่งท้าย

นโยบาย America First ไม่ใช่เพียงนโยบายการค้าหรือการกีดกัน หากเป็นการเปลี่ยนตรรกะของระเบียบโลก ซึ่งส่งแรงสะท้อนมาถึงระบบสุขภาพของประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย

- การรับมือกับนโยบายดังกล่าวจึงไม่อาจจำกัดอยู่กับการเจรจาการค้า หรือการแก้ปัญหาเชิงเทคนิคด้านสาธารณสุขเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาร่วมกัน
- บูรณาการนโยบายเศรษฐกิจ การค้า สังคม และสุขภาพเข้าด้วยกัน เพื่อปกป้องสุขภาพของประชาชนไทยในโลกที่กำลังปั่นป่วนจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์โลก การลงทุนเชิงป้องกัน การรักษามาตรฐานด้านอาหารและยา การออกแบบระบบคุ้มครองทางสังคมที่ยืดหยุ่น และการเสริมสร้างศักยภาพของระบบสาธารณสุขให้สามารถรองรับแรงกระแทกจากความผันผวนภายนอก เป็นเงื่อนไขจำเป็นของการพัฒนาประเทศ ภายใต้ระเบียบโลกใหม่ที่การค้า เมือง เศรษฐกิจ และสุขภาพเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก
- รัฐที่สามารถบริหารความเสี่ยงเหล่านี้ได้อย่างบูรณาการเท่านั้น จึงจะสามารถปกป้องทั้งชีวิตประชาชนและความสามารถในการเติบโตของเศรษฐกิจไปพร้อมกันได้อย่างยิ่ง